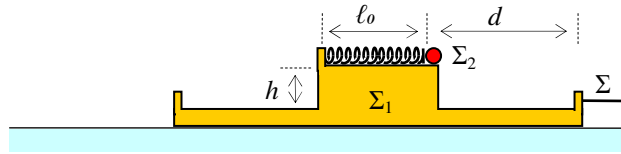

Σώμα – κανό – ελατήριο

Ένα ελαφρύ κανό Σ_1 συνολικής μάζας m_1 επιπλέει, δεμένο από την προκυμαία με σκοινί Σ .

Το μεσαίο τμήμα του είναι υπερυψωμένο κατά ύψος $h = 0,45 \text{ m}$ δημιουργώντας ένα λείο και οριζόντιο τραπέζι. Πάνω στο τραπέζι υπάρχει οριζόντιο ιδανικό ελατήριο, στερεωμένο στο αριστερό του άκρο σε σταθερή προεξοχή.

Στο δεξιό άκρο του τραπεζιού ισορροπεί σφαίρα Σ_2 μικρών διαστάσεων και μάζας m_2 . Στη θέση αυτή η σφαίρα εφάπτεται με το ελεύθερο άκρο του ελατηρίου.

Η οριζόντια απόσταση μέχρι την δεξιά άκρη του κανό είναι $d = 2 \text{ m}$.

1. Σπρώχνουμε προς τα αριστερά τη σφαίρα Σ_2 ώστε το ελατήριο να συμπιεστεί κατά $\Delta\ell$ και την αφήνουμε ελεύθερη, οπότε εκτινάσσεται οριζόντια από το ελατήριο και πέφτει στο κανό σε οριζόντια απόσταση $S = 0,3 \cdot \sqrt{20} \text{ m}$ (περίπου $1,34 \text{ m}$) από τη βάση του τραπεζιού. Να βρείτε την οριζόντια ταχύτητα με την οποία εγκαταλείπει η σφαίρα το ελατήριο.

2. Επαναλαμβάνουμε το πείραμα, προκαλώντας πάλι ίδια συσπίρωση $\Delta\ell$ στο ελατήριο, αλλά τώρα τη στιγμή που αφήνουμε τη σφαίρα ελεύθερη, κόβουμε ταυτόχρονα και το σκοινί Σ , ώστε να μπορεί και το κανό να κινηθεί. Ζητούνται:

i) Οι ταχύτητες των Σ_1, Σ_2 τη στιγμή που το ελατήριο αποκτά το φυσικό του μήκος.

ii) Η οριζόντια απόσταση από τη βάση του τραπεζιού στην οποία συναντά η σφαίρα το κανό.

Δίνονται: $m_1 = 4 \cdot m_2$, $m_2 = 2 \text{ kg}$, $g = 10 \text{ m/s}^2$.

ΑΠΑΝΤΗΣΗ

1. Το κανό μένει ακίνητο αφού είναι δεμένο, ενώ η σφαίρα κάνει οριζόντια βολή, εγκαταλείποντας το ελατήριο με ταχύτητα v_0 :

$$h = \frac{1}{2} \cdot g \cdot t^2 \rightarrow t = \sqrt{\frac{2 \cdot h}{g}} = 0,3 \text{ s}$$

$$S = v_0 \cdot t \rightarrow v_0 = S / t = \sqrt{20} \text{ m/s}$$

2. i) Υπολογίζουμε πρώτα τη δυναμική ενέργεια U του συμπιεσμένου ελατηρίου, ίδια με αυτή του 1^{ου} ερωτήματος (ίδια $\Delta\ell$): $U = \frac{1}{2} \cdot m_1 \cdot v_0^2 = 20 \text{ J}$.

Η U μετατρέπεται τώρα σε κινητική και στα δύο σώματα Σ_1, Σ_2 που αποκτούν έτσι αντίρροπες ταχύτητες μέτρων v_1, v_2 .

Το σύστημά τους είναι μονωμένο, οπότε:

$$0 = P_1 + P_2 = 0 \rightarrow m_1 \cdot v_1 - m_2 \cdot v_2 = 0 \rightarrow v_2 = 4 \cdot v_1$$

$$\frac{1}{2} \cdot m_1 \cdot v_1^2 + \frac{1}{2} \cdot m_2 \cdot v_2^2 = U \rightarrow \frac{1}{2} \cdot 8 \cdot v_1^2 + \frac{1}{2} \cdot 2 \cdot 16 \cdot v_1^2 = 20 \rightarrow v_1 = 1 \text{ m/s} \text{ και } v_2 = 4 \text{ m/s}$$

2. ii) Τη στιγμή της εκτίναξης η σφαίρα έχει ταχύτητα v_2 προς τα δεξιά, ενώ το τραπέζι μαζί με το κανό κινείται με αντίρροπη ταχύτητα v_1 . Ο (κοινός) χρόνος κίνησης t είναι αυτός του 1^{ου} ερωτήματος, οπότε η σφαίρα πέφτει στο δάπεδο του κανό σε οριζόντια απόσταση S' από το τραπέζι:

$$S' = S_2 + S_1 = (v_2 + v_1) \cdot t = 1,5 \text{ m}$$

Διονύσης Μητρόπουλος